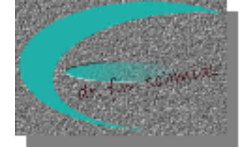

Histo-visie

‘Oorlogwinsten’

Bronnen

J. Boerboom en F. Schmidt, *‘Denken jullie nog aan ons?’ Joods leven in Zwartewaterland* (Hilversum 2025).

H. van der Linden en J. van Raan, *Overijssel en de Eerste Wereldoorlog* (Soesterberg 2020).

J

Abraham Keizer

Abraham richtte in Hasselt omstreeks 1910 de firma Keizer & Co op. In het *Nieuwsblad van het Noorden* verscheen op 21 april 1909 een advertentie waarin een loods te koop werd aangeboden met een lengte van 45 en een breedte van 15 meter. De opstallen waren een paar jaar eerder gebouwd en verkeerden dus in goede staat. Het geheel was uitgerust met een kantoor en een paardenstal. De vorige eigenaar had

Haven

Afb. 34. Foto van het personeel van de hooiperserij. Geheel links staat Liefman Manuel Keizer. (Fotocollectie A.G. Admiraal,

er een hooiperserij in en Keizer & Co zette deze activiteit voort. .

De nabijheid van de haven Beer en het Zwartewater maakten dat het voor de aan- en afvoer gunstig was gelegen. Omdat Abraham toen al op leeftijd was, voerde hij samen met zijn oudste zoon Eduard de directie.

Op deze uit 1915 daterende foto staat niet alleen het toenmalige per-

soneelsbestand afgebeeld, maar ook een grote stoommachine waarmee het stro tot balen werd geperst. Daarnaast moet het bedrijf ook al een elektrisch aangedreven hooipers hebben gehad. In 1914 werd hiermee namelijk reclame gemaakt. Daarmee liep men voorop, want Hasselt was toen nog niet op het elektriciteitsnet aangesloten. Vooruitstrevend als ze waren, wilden ze

Hooi! Hooi! Hooi!
BELANGRIJK BERICHT.
 Wij leveren van af heden aan ieder belanghebbende **PRIMA, PRIMA Hooi**, tegen **EN GROS-Prijzen**. 6434a 80
Alles franco. — Los en Geperst. — CONCURRENTIE ONMOGELIJK.
 Hoofdkantoor: **KEIZER & Co.**, Electrische Hooiperserij,
Hasselt, Holland. Tel. Interc. 2.
 Vertegenwoordiger voor Leiden en Omstreken:
 Fa. **NAGTEGAAL & Co.**, Jan-van-Goyenkade 1 en 1a. Tel. 940.

Advertentie Hooi. (Leidsch Dagblad 31.08.1914)

ook telefonisch bereikbaar zijn. Men kreeg nummer twee toegewezen en daarmee behoorde de firma in 1915 in Hasselt tot één van de elf aansluitingen. Van een hoofdzakelijk regionaal bedrijf groeide het uit tot een grote exportzaak. De firma had op den duur meer dan twintig werknemers in dienst. Daarmee was ze één van de grote werkgevers van Hasselt.

De Eerste Wereldoorlog

De Eerste Wereldoorlog joeg de omzet verder omhoog. De toenmalige legers waren voor de bevoorrading en het vervoer van kanonnen op paarden aangewezen. Men had daarvoor grote behoefte aan hooi en stro. Het Duitse leger was een grote klant. De firma Keizer &

Co voorzag graag in die behoefte. Om aan de vraag te kunnen voldoen, kocht de firma overal zoveel stro en hooi op, dat er in eigen land schaarste ontstond en de prijzen werden opgestuwd. Het werd de eigenaren niet in dank afgenomen. Ondanks de kritiek bleven ze stro en hooi aankopen. In Hasselt persten ze er balen van honderd kilo van, die ze vervolgens naar Duitsland verscheepten.

Liefman Manuel Keizer

De in 1863 geboren Liefman Manuel was mede-eigenaar van de hooiperserij. Hij woonde in de Nieuwstraat. Daar had hij een slagerij. Hij was een oomzegger van Abraham.

In januari 1916 verhuisde het gezin naar Zwolle. Mogelijk dat de verbeterde financiële posities tot vertrek heeft aangezet. De winsten van de hooiperserij, zeker in de topjaren 1914-1918, zullen daarbij een

rol hebben gespeeld. Na de Eerste Wereldoorlog viel de vraag in sterke mate terug. De firma bestond toen ongeveer tien jaar. In 1920 viel het doek. Op 8 juli werd Liefman Manuel failliet verklaard. Een dag later volgde het faillissement van de firma Keizer & Co.

Nog geen drie weken later verscheen in de krant een advertentie waarin de deurwaarders Marcas & Burbach in opdracht van de curator 40.000 kilo geperst hooi te koop aanboden. Een jaar later werden ook de opstallen in de verkoop gedaan. De Basalt Maatschappij Rotterdam was

Verkoop Hooi Hasselt.
 Deurw. de **MARCAS** en **BURBACH** zullen **aanstaanden Woensdag 4 Aug.**, 's nam. half twee uur, ten verzoeken van den W.E.G. Heer Mr. I. R. van der Pot, Advocaat en Procureur te Zwolle, als Curator in het faillissement der firma Keizer & Co., aan de **hooiperserij** dier firma te **Hasselt**, à constant publiek verkoopen:
 Circa 40.000 K.G. geperst hooi, ongeveer 3000 K.G. los hooi, 2 bascules met gewichten, 16 bos ijzer draad, 2 berggoeden, partijtje dekkleeden, hooischaal enz. Te bezien 's morgens van 10—12.

Verkoop faillissementsgoederen. (POZC 29 juli 1920)

hierbij de verkopende partij. Waarschijnlijk had zij in 1920 de gebouwen van het failliete bedrijf overgenomen.

Eduard

Eduard zag nieuwe mogelijkheden. De contacten die via de hooi- en strohandel waren gelegd,

leidden tot een nieuwe activiteit. Eduard begon voor eigen rekening met de verkoop van vee en paarden. Ook nu weer was het Duitse leger de voornaamste afnemer. De vraag was zo groot, dat ze naast de Zwolse veemarkt ook die

De paardenmarkt. (Collectie Overijssel)

van Utrecht en Hoorn bezochten. Het aangekochte vee werd vervoerd per schip en met de tram.

De handel was inmiddels zo lucratief, dat Eduard en zijn gezin naar de voor gegoede burgers gebouwde Emmawijk in Zwolle verhuisden. Hierdoor woonde hij dichtbij de aan de Harm Smeengekade gelegen veemarkt. Eduard begon zich steeds meer op de paardenhandel te storten. Voor het aankopen zette hij handelaars in.

Eduard bezocht niet alleen de nabij de Emmawijk gelegen veemarkt, maar ook de paardenmarkt die elke laatste donderdag van de maand op de hoek van de Thomas à Kempisstraat

en de Brink gehouden werd. Aan de grote vraag naar paarden en hooi in Eerste Wereldoorlog was niet te voldoen. Tegen het eind van de oorlog was het Duitse leger niet meer zo kieskeurig. Zelfs

paarden met kleine gebreken werden aangekocht. Eduard woonde inmiddels aan de deftige Burgemeester van Roijensingel.

Na de oorlog gingen de zaken echter bergafwaarts. Eduard mocht dan wel een fortuin hebben verdiend, maar dat bestond wel uit Duitse marken. Waarschijnlijk vanwege de oorlogswinstbelasting van 30 procent was omwisseling in Nederlandse guldens achterwege gebleven.

Al in 1919 ging de koers van de mark onderuit. In het voorjaar werd voor een dollar iets meer dan vier marken neergeteld. Een jaar later was dat al 217 en acht maanden later 1040 marken. Was deze

koersdaling al rigoureus, ze viel in het niet bij die van 1923. Begin 1923 bezetten de Fransen en Belgen namelijk het Ruhrgebied. Duitsland had niet voldaan aan de na de Eerste Wereldoorlog opgelegde herstelbetalingsverplichtingen. Beide landen besloten het Ruhrgebied te bezetten met het doel om de daar aanwezige grondstoffen in beslag te nemen en te verkopen. Door een algemene staking uit te roepen greep Berlijn naar een weinig conventioneel middel. Als de Fransen zo graag de grondstoffen wilden hebben dan moesten ze deze zelf maar uit de grond halen en vervoeren. Duitse arbeiders zouden hen daarbij niet helpen. Voor Duitsland betekende dit dat de stakende arbeiders stakingsloon dienden te krijgen. Dat was een probleem, want de regering beschikte over te weinig geld. Door geld bij te drukken dacht men dit te kunnen oplossen. Het gevolg was echter tegenovergesteld. Er ontstond hyperinflatie. Een roggebrood kostte begin september 1923 274.000 mark. Aan het eind van die maand moest men er 10,37 miljoen voor neertellen. Het betekende de ondergang van Eduards. Zijn marken waren ineens niets meer waard. Zo'n grote financiële strop was niet te boven te komen. In 1925 volgde zijn faillissement.